

sekovanjem. To mora veljati za splošno pravilo, od katerega se sme le v posameznih primerljivejših odjenjati. Kedar se bliža deležu čas posekovanja, takrat v največ primerljivejših, zlasti v senčnih krajih, ni le dopuščeno, temuč je celó koristno, steljo pograbit, da zamore seme, padajoče z drevés, res do zemlje priti in poganjati. Koristno celó je v tako zemljo za eno leto krompirja nasaditi, da se prst zrahljá in za prihodnjo setev pripravi. Drugače bi utegnili biti po solnčnih in suhih deležih, kjer bi se vsaj veliko stelje ne smelo odgrabljati, da se v njih vlaga ohrani. Ako se je gozdu o njegovi rasti prizanašalo, je pri posekovanju tolika množina stelje, da se more gotovo lahko utrpeti, ako se je nekoliko pustí kakor za odejo in gnoj, druga se pograbi.

Po marsikaterih krajih zlasti veter nakopiči toliko listja, da utegne prej škodovati kakor pa koristiti; tukaj se ga sme velik del brez škode vzeti. Ako se v jeseni, ko se drevje obletí, enkrat v dveh letih novo obletelo listje pograbi in staro pokrivalo listja pusti, najbrže to drevesni rasti ne škoduje; sploh utegne prav biti, ako se vrhni del stelje pograbi iz gozda, kjer je močno nakopičena. Vendar se pa nikoli ne smé vse do golega (do tal) pograbit, saj majhna odeja mora ostati. Po jelovjih lesovih naj se stelja grabi jeseni pred novim obletovanjem, da se za zimo odeja nadomesti. Kdor hoče v resnici log varovati, bode kmalu vedel, kako mu je to vravnavati. Dobrovoljnemu gospodarju v taki reči ni potreba pravil dajati, kakoršne je brez tega za vse razne primerljeje komaj moč ustanoviti. Ni prepovedano zmerno grabljenje sploh, kedar ima gospodar to skrb, da gozdu prizanaša, ampak grabljenje do golih tal, ko se korenine poškodujejo, in grabljenje v kratkem zapored, to je napačno.

Nič ni prepovedano, kar se more brez škode zgoditi; kar pa škodo dela, se prepoveduje samo po sebi. Opomniti resno pa na škodo, katero si ljudje delajo dostikrat iz nevednosti, to je gotovo naša dolžnost, in ljudstvo bi ne delalo po pameti, ako bi zaničevalo očitno resničen poduk od tacihi mož, ki so v reči iznajdeni. Res je, da tako se pridobi manj stelje kakor poprej. Ako pa kdo gospodarstvo z gnojem zboljša, bode z manjšo množino stelje veliko bolje izhajal, kakor pa s poprejšnjimi silnimi kupi.

Ljubi rojaki! bodi vam še enkrat rečeno, ne ravná se za to, da bi se vam vzela potrebna gozdna stelja, ampak za to, da vas opomnim na silno škodo, katero delate svojim gozdom in logom z neprizanašljivim grabljenjem stelje, ne da bi s tem svojemu polju kaj koristili.

Znamenja bolne živine.

Da je živina bolehná ali bolná, se spozná iz naslednjih poglavitnejših znamenj, katera pa niso pri vsaki živini enaka, ampak različna potem, če je živina še le zbolela, ali če je uže zdavnej bolná, in pa po natori te ali one bolezni; včasí boš teh znamenj več skupaj zbranih našel, včasí manj.

Bolná živina je večkrat zeló nepokojná in dostikrat celó neukrotljiva in nôra, z rogovi v zemljo bôde, rjove in se vseskozi vije, da bi se od jasel odtrgala; dostikrat je pa žalostná in klavrna, in ne da bi se ganila, na enem mestu stoji; včasih s prvimi, včasih pa z zadnjimi nogami široko stoji, ali pa eno zraven druge pod vamp skupaj stikuje in grbo dela kot mačka; če se vleže, jo je težko zopet na noge spraviti; včasih, posebno pri pljučnih boleznih, se pa nikakor ne vleže.

Život bolne živine je kmalu vroč, kmalu pa mrzel to je, gorkota se vedno spreminja, včasih je pa brez spremembe mrzel ko led, ali pa vroč ko ogenj; gorkota se posebno na rogéh, ušesih in nogah spreminja. Koža je zdaj suha, zdaj potna ter zvenjena, in če se po nji drgne, dostikrat zašumi, kakor da bi po papirji drgnil; včasih ima bule, ture, garje, rudeče ali ali črne pike, lise itd. Dostikrat bolno živinče dlako zgublja ali mu pa nasršena po konci stoji.

Oko je rudeče-svetlo, ne more luči prenašati, ali je pa motno, kalno in prašno-solzeče. Smrček je suh, vroč in spokan; nosnici ste suhi, rudeči ali pa žlezasti, bledi, višnjevi, iz njih se dostikrat smrdljiv, zelenkasto-rumen gnoj cedí; gobec je hudo rudeč, vroč, suh ali pa bled in z gosto žlezo napolnjen; meso okoli zob in pa jezik sta dostikrat kot goba, otêkla, mehurčasta itd. Iz nosnic se mu cedí smrkel, z gobca pa sline cedé; na jeziku se nabira blato. Vrat je včasih otekel in boleč; če se živinče na prsi pritisne, ga hudo zabolí.

Srce se komaj čuti, v vročinskih boleznih pa posebno hudo bíje in veliko hitrejšé, kakor smo bili povedali od zdravega živinčeta. Bolná živina dostikrat stoka, težko in hitro diha, večkrat tudi hudo kašlja; vamp je vpaden in pa napet; spolovila so suha ali pa vneta, otekla, žlezasta itd. Ritnik je stisnjen ali pa vun stoji, je otekel, z blatom osvinjan; rep je otrpnjen, dolí visi. Parklji in kopita so dostikrat vroča; nogé jo bolé; jed ji ne diši, prežvekuje le poredkoma ali pa celó prejenja; žeja je dostikrat huda, včasih pa celó nič ne pije; težko poži a; živina je zaprta in le težko blato od nje gre, ki je trdo in suho, kakor da bi bilo sožgano in pride v majhnih koščekih od živinčeta, včasih pa naganja driska; tudi voda se mu večkrat zapira, scavnica je kalna, žlezasta, včasih celó krava itd.; vime je oteklo ali pa prazno otrpnjeno, mleko, ki je krvavo in slabo diši, rado poide.

Še enkrat pa se mora opomniti, da imenovana znamenja od konca do kraja nikoli niso združena; včasih boš le kaki dve znamenji našel, včasih pa po pet, deset, ali pa še po več.

Kedaj se po klanji sme meso porabiti?

Meso se ne sme precej po klanji na drobno sekati in prodajati, ampak čez nekaj časa, in sicer goveje čez 24 ur; koštrunovo in svinjsko čez kakih 12 ur; telečje in ovčje pa čez kakih 6 ali 8 ur.

Letni čas in vreme storita, da se meso dá manj ali dalje časa ohraniti. Goveje in prešičje meso se drži poleti komaj 3 dni, pozimi k večjemu 6 dni; telečje poleti 2, pozimi 4 dni, koštrunovo poleti 2, pozimi 3 dni. Če meso zaklane živine neutegoma po klanji zmrzne, začne precej, ko odjenja hudi mraz, gnjiti; zmrznjeno meso je ohlapno, mehko in slabo. V deževnem in so-parnem vremenu meso gnjije hitreje.

Najboljše mesto, kjer se meso hrani, je suh, hladen, čeden in zračen kraj; v nesnažnem hranišču, kjer je spriden zrak, ali v temnih in pretuhnjenih kotih kmalu gnjije; če se pa obeša pred hiše na ceste, ga oskrunijo prah, blato in muhe.

Tudi je treba dobro paziti, kedaj da je živina za klanje najbolj godná. Utrujena, od daleč prignana in vroča živina ni za klanje; preden se zakolje, se mora dobro odpočiti, sicer ostane meso trdo in rado gnjije. Zaklanemu živinčetu mora kri čisto odteči in kedar se razseka meso, se mora hraniti čedno, ker snažno meso ostane več časa dobro.